

**GEÇMİŞLE GELECEK ARASINDA KİMLİK / A. Kaygı :
İnsan Hakları Işığında Kimlikler Problemini Tartışmak ***

**Güncel Önkal
İst. Üni. 18/04/2000**

Kimlik kavramı ile kültür kavramı bir araya gelerek "kültürel kimlik"i oluşturduğunda, açıklık kazanmamış, içerikleri isteğe göre doldurulabilen kavramlar olarak kullanılıyor.

Kültürün anlamı, ruhun işlenmesi yani -insan açısından- insanın olanaklarının gelişimi demektir. Farklı kültür anlayışlarının her biri insan ruhunu, yetilerini, olanaklarını en iyi kendisinin gerçekleştireceğini iddia ediyor. Bundan kurtulup tarafsız/nesnel olmak isteyen tutumlar da çokkültürlülüğü savunmaya çalışıyor. Buna karşılık çokkültürlülüğü kosmopolitiklik, kişisizlik, kimliksizlik olarak görenler de var.

Ölçüt olarak insan yetilerini, insanın insana özgü olanaklarını geliştirme işlevi alınabilir. Fakat bu noktada insandan ne anlıyoruz. İnsanın Tanrının kulu olarak görüldüğü yaklaşımla, evrimci anlayışın insan tasarımı farklıdır ve dolayısıyla insana özgü olanaklar geliştirilecek olanaklar da net belirlenemiyor. O halde bu ölçüt yetmemektedir. En sağlam ölçüt bilgi ölçütüdür. İnsanla ilgili tasarımlar bilgiye değil, dünyayla ilgili inançlara dayanıyor. Bu tasarıma uymayan insan kimliksizlikle suçlanıyor, hatta cezalandırılıyor. İnsan haklarının iş göreceği nokta burasıdır. İnsan ile insan tasarımları ayrılmadığı sürece gruplar insan tasarımlarına göre hak üretecektir.

Dinlerin, ideolojilerin dünya görüşlerinin insan tasarımlarından ayrı olarak insan vardır. Bilgisel olarak hesabı verilmeyen bu insan tasarımlarıyla
- insanın dünyadaki varlığı
- insanın neden var olduğu.....inançlara dayanılarak açıklanacak.

Bunu haklı çıkarmak için bilgi ile inanç arasındaki ayrımın olmadığı ileri sürülmektedir. O halde inançtan ayrı bilgi yok olduğu savlanmaktadır.

Bizi genel-geçer bir ayırma kavuşturabilecek olan insana bakan bakışın kendi inançları açısından değil insanı öteki canlılardan ayıran özellikleri ya da insan fenomenlerini gösterme, belirleme amacıyla bakın bakışla insana uygun olanlar ve insan tasarımlarına uygun olanlar şeklinde bir ayırım.

Kültürel kimlik adına insan haklarına aykırılıktan bir şikayet olduğunda :*Şikayet edilen insan haklarına aykırılık mıdır? Belirli bir insan tasarımına aykırılık mıdır?*

Belirli bir insan tasarımına göre bir etkinlikte bulunulmak isteniyor ve buna karşı bir engelleme olduğundan mı şikayet ediliyor; yoksa insana özgü bir faaliyette mi bulunulmak isteniyor da buna karşı bir engelleme olduğundan mı şikayet ediliyor?

İnsan hakları idesine aykırı tutumlarla her grubun kendi taleplerini insan hakları olarak talep etmesi ve birbirine zıt şeylerin insan hakları olarak talep edilmesi dolayısıyla insan hakları konusunda enflasyon.

Örneğin bir grup insan haklarına aykırı hatta insan haklarını çiğnemeye yönelik bir takım inançları, örgütlenişleri, yaşama biçimleri yaşamak, yaymak serbestliğini isteyebiliyor bu serbestlik verilmediği takdirde bunu özgürlüklerin /insan haklarının çiğnendiği olarak kabul etmeye çalışıyorlar.

Oysa, kendilerine bağımsız düşünce öğretilmekle onlarda bazı hakların çiğnendiği düşünülebilir.

Bu durumdaki insanlara, insan olarak görebilecek bir eğitim verilmemekle bir insan tasarımı insan kavramı yerine konulup kabul ettirilmekle sınırlanmalarından ötürü, engellenmekten ötürü insan hakları çiğnenmiş görünüyor.

Bir grubun üyesi olmakla insan olmayı özdeşleştiriliyor. Gruplarının istekleri de inançlara dayanmaktadır. Örneğin ırkçı düşüncenin yaygınlaştırılmasına, insan hakları adına ifade özgürlüğüyle karıştırılarak izin verilince kaçınılmaz kavgalar ve zarar gören insanlar ortaya çıkıyor. Diğer yandan böyle bağınaz düşünce taşıyıcılarının da bizzat görüş alanını kısıtlamakta o kişilerin kendilerinde insanın sırf insana özgü bazı olanaklarına zarar vermiş oluyor.

"Kültürel kimlik kazanmanın etik zorunluluğu" konusuna gelince: Korunmak istenen ya da insanlara empoze edilmesi gereken bir kültürel kimlik söz konusu olacaksa bunun kişilerde kısıtlamaya değil, insana özgü olanakları geliştirmeye yönelik bir kimlik olması gerekir.

Kimliğin zorunlu olarak yalnızca geçmişle ilgili olduğunun sanılması, olumlu olumuz geçmişte ne yapılmışsa kültürel kimlik adına yalnızca onlara sahip çıkılmasının zorunlu olduğu düşüncesine yol açıyor.

Bunların insanın olanakları engellemeye yönelik yanları söz konusu ise yeni kuşaklara kötü örnek olabiliyor. Oysa tarihin geleceğe yönelik bir boyutu da var. Bugünkü kimlik dünle biçimlendirilmeye çalışılırsa yarınlar bugünde yeni bir şey bulamayacakları için dünden önceki güne bakmak zorunda kalacaklar.

Kimliğin gelecekle ilgili olduğunun görülebilmesi kimlik tercihinin olanaklı olabileceğinin görülmesine bağlıdır.

* 50 Yıllık Deneyimlerin Işığında Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları , Hazırlayanlar: İoanna Kuçuradi, Bülent Peker, Hacettepe Üniv. Yay, Ankara 1999, ss. 71-84 de yer alan yazının tartışılmasıdır.